

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Бондаренко Євгенії Володимирівни
«Формування професійно-мовленнєвої компетентності
майбутніх спеціалістів судноводіння у процесі фахової підготовки»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Впровадження новітніх технологій та підходів до навчання іноземної мови за професійним спрямуванням мають великий потенціал для професійної підготовки високоякісних фахівців. В умовах глобалізації економічних процесів питання професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх спеціалістів морської галузі набуває актуальності з огляду на зростаючу конкуренцію з боку східних країн та задля забезпечення безпеки судноплавства й збереження морського середовища. Як наслідок виникає необхідність в організації та впровадженні нових навчальних курсів, доповненні вже існуючих навчальних матеріалів, застосуванні передових технологій з метою підвищення ефективності навчання англійської мови за професійним спрямуванням. Значущість питання формування професійно-мовленнєвої підготовки курсанта безпосередньо впливає на підвищення його професіоналізму, активізацію творчих можливостей, розвиток загальної культури, здатності до співпраці та формування вмінь самоосвіти.

З огляду на існуючий запит суспільства на підвищення ефективності професійної підготовки у морських ВНЗ дисертаційне дослідження Бондаренко Євгенії Володимирівни, присвячене проблемі оптимізації формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх судноводіїв, є актуальним й направлено на вирішення низки суперечностей а саме:

- вимоги щодо підвищення ефективності професійної підготовки судноводіїв, здатних до ефективної співпраці в інтернаціональному екіпажі та переважно низьким рівнем сформованості професійно-мовленнєвої компетентності курсантів;

- необхідності поглиблення уявлень про компонентний склад професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх судноводіїв та недостатнім рівнем наукової рефлексії цієї проблеми;

- важливості формування у курсантів фундаментальних, системних знань, дієвих умінь, переконання у важливості професійно-мовленнєвої компетентності та відсутності педагогічних умов і інструментарію їхньої реалізації задля ефективного оволодіння цією компетентністю.

Слід підкреслити, що дослідження виконувалося відповідно до науково-дослідної теми «Формування професійної мобільності фахівців соціально-педагогічної сфери в системі багатоступеневої підготовки» кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету (№ 0108U003295). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Ізмаїльського державного гуманітарного університету (протокол № 5 від 26 лютого 2015 року) та узгоджено Радою з координації наукових досліджень Національної академії педагогічних наук України в галузі педагогіки і психології (протокол № 4 від 26 травня 2015 року).

Дисертація Є.В. Бондаренко, присвячена науковому обґрунтуванню та експериментальній перевірці моделі формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх судноводіїв та педагогічних умов її реалізації у процесі фахової підготовки, має логічну і послідовну структуру та чітко сформульований науковий апарат дисертації. Варто підкреслити, що логіка структурування та викладення матеріалу дозволила автору системно й вичерпно розкрити теоретичні положення та методичні засоби досягнення мети дослідження.

Позитивного схвалення заслуговує ґрунтовний аналіз наукових позицій щодо сутності понять «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність», «мовна компетентність», «мовленнєва компетентність», чітка авторська позиція щодо змісту та структури поняття «професійно-мовленнєва компетентність майбутніх фахівців судноводіння», системоутворювальними складовими якої цілком слушно виокремлено мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-знанієвий, та діяльнісно-процесуальний компоненти.

Безсумнівною науковою новизною дослідження можна вважати модель формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх судноводіїв та педагогічні умови як функціональне ядро її реалізації, яку теоретично обґрунтовано та детально розкрито у першому розділі дисертації («Теоретичні засади формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців-судноводіїв»). У розділі чітко проаналізовано структурні блоки моделі (цільовий, теоретичний, змістово-структурний, функціональний, організаційний, діагностично-результативний), визначено теоретичні підходи (особистісно орієнтований, компетентнісний, контекстний, технологічний), сформульовано принципи впровадження моделі (динамічності, інтегративності, компенсаторності, диференційованості, інтерсуб'єктності), окреслено основні етапи реалізації моделі (адаптаційно-підготовчий, навчально-творчий, продуктивно-технологічний, рефлексивно-корекційний) та представлені методи, форми і засоби формування складових професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх судноводіїв.

У другому розділі «Експериментальна перевірка моделі формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців судноводіння» розкрито інструментарій моделі формування цієї компетентності, педагогічних умов її реалізації у процесі професійної підготовки майбутніх судноводіїв (забезпечення усвідомлення майбутніми судноводіями значення професійно-мовленнєвої компетентності як чинника досягнення успішності їхньої професійної діяльності; поетапне розширення лінгвістичних, соціолінгвістичних, фахових знань, формування мовленнєвих умінь та вмінь взаємодії, переконання, самооцінки з їх проекцією на площину специфіки діяльності судноводія; оптимізація аудиторної та позааудиторної діяльності майбутніх фахівців із забезпечення інтеракції, співпраці, моделювання, наукового пошуку, самодіагностики та корекції професійно-мовленнєвої компетентності), схарактеризовано критерії та показники сформованості компетентності, проаналізовано результати дослідження.

У представленій роботі належним чином проілюстровано результати констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту відповідними

малюнками та зведеними таблицями; фактичний розрахунковий матеріал, формули та зразки анкет представлені у низці відповідних додатків.

Ступінь обґрунтованості наукових досліджень (290 наукових джерел, із них 21 – іноземною мовою), одержаних результатів дослідження та висновків, що сформульовані в дисертації в процесі перевірки ефективності розробленої моделі і педагогічних умов її реалізації не викликає сумніву, адже для вирішення висунутих завдань і перевірки гіпотези дослідження було використано сукупність взаємодоповнювальних наукових методів, які відображають діалектичну єдність теоретичного й емпіричного рівня пізнання, що сприяло вирішенню поставлених завдань та отриманню вагомих наукових результатів.

Практична значущість наукового дослідження, на наш погляд, полягає в можливості використання напрацювань автора для оновлення змісту лекційних і практичних занять, підготовки студентів до написання курсових і магістерських робіт, а також при створенні навчальних посібників, методичних рекомендацій з навчальних дисциплін «Ділова українська мова», «Англійська мова за професійним спрямуванням», організації виробничої практики в університетах морського профілю, морських коледжах, закладах підвищення кваліфікації фахівців-судноводіїв.

Дисертація Є.В. Бондаренко засвідчує зрілий науковий світогляд та позицію дослідника, досконале володіння методами науково-педагогічного аналізу, широку наукову обізнаність у сфері досліджуваної проблеми.

Зміст дисертації відображено в 11 публікаціях автора, серед яких 6 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні 3 статті у збірниках матеріалів конференцій. Робота апробаційного характеру представлена 1 навчальним посібником.

Зміст дисертації та публікацій відповідає спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; автореферат відображає основні положення дисертації.

Поряд із позитивною характеристикою роботи Бондаренко Євгенії Володимирівни слід висловити певні зауваження й побажання:

1. У підрозділі 1.2 не визначено фаховий нормативний документ у відповідності до якого складено перелік тематичного наповнення та вимог до рівня володіння англійською мовою за професійним спрямуванням для ступеня вищої освіти «бакалавр».

2. У підрозділі 2.2 занадто лаконічно представлено якісну характеристику результатів адаптаційно-підготовчого та рефлексійно-корекційного етапів. Бракує аналізу відповідей курсантів на запитання анкет. Бажано було б порівняти результати самооцінювання з вимірюванням умінь курсантів викладачами-експертами; охарактеризувати розбіжності в оцінюванні та визначити їх причини.

3. В процесі впровадження моделі на навчально-творчому та продуктивно-технологічному етапах для оцінювання сформованості таких складових професійно-мовленнєвої компетентності як когнітивно-знанієвий та діяльнісно-процесуальний компоненти автор застосовує Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти. Враховуючи характер професійної направленості навчання англійської мови було б доцільним також застосовувати рекомендовану Міжнародною морською організацією (ІМО) галузеву шкалу оцінювання IMETS (International Maritime English Testing System), яка базується на складових професійної комунікативної компетентності.

4. У підрозділі 2.2.2 описано навчально-творчий етап впровадження моделі й форми організації навчальної діяльності. Автор застосовує такі засоби як навчальний посібник, автентичні матеріали, мережу Інтернет, існуючі комп'ютерні програми й освітню платформу для дистанційного навчання MOODLE. Нажаль, бракує інформації щодо принципів, які було застосовано для відбору навчального матеріалу та системи вправ посібника. Варто було б продемонструвати яким чином реалізовувався принцип інтерактивності в межах технологічного підходу при застосуванні платформи MOODLE.

Проте, слід зазначити, що висловлені зауваження та побажання не знижують теоретичної та практичної значущості дисертаційного дослідження і не піддають сумніву основні наукові результати, отримані дисертантом.

Представлене до захисту дисертаційне дослідження Бондаренко Євгенії Володимирівни на тему «Формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх спеціалістів судноводіння у процесі фахової підготовки» є завершеним самостійним дослідженням і відповідає чинним вимогам до дисертацій, зазначеним у «Порядку присудження наукових ступенів», що є підставою для присудження Бондаренко Євгенії Володимирівні наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови
в судноводінні
Херсонської державної морської академії

С.Л. Барсук

Підпис офіційного опонента засвідчую
Вчений секретар
Херсонської державної морської академії
кандидат філологічних наук
доцент

Г.С. Соловей